

Ezekre a vidéki kiszállásokra annál is inkább szükség van, mert színházunk csak akkor felelhet meg feladatának, ha minél többet játszik széklelyén kívül, azokban a helységekben, ahol a magyarság él, ahol a magyar munkás építi a dolgozók jobb világát. Ehhez több színészre, csaknem két társulatra, megfelelő szállító eszközök beszerzésére volna szükség, de hisszük, hogy ennek is hamarosan megjön az ideje. Ezek a gyakoribb vidéki kiszállások fognak lendületet adni a szépen terebélyesedő műkedvelő színjátszásunknak is. Így majd azzá válhat színházunk, amit tőle várunk, így tehet majd a legtöbbször dolgozóink kulturális nivójának és politikai öntudatának emelése érdekében.

Kun Szabó György

»KNJIZEVNE NOVINE« ÖT SZÁMA

A február közepén jelentkezett »Knjizevne Novine« (Irodalmi Újság) egy ezideig — nálunk —, szokatlan irodalmi hanggal gazdagította társadalmunkat, hazánk dolgozó népeit. Írók és művészek mindeddig inkább az irodalmi és művészeti folyóiratok hasábjain mutatták be alkotásaikat, beszélgettek problémáikról. Ez a tény is hozzájárult ahhoz, hogy egyrészt nem váltak könnyen hozzáférhetőkké a szélesebb néprétegek számára, másrészt önmaguk is távolabb kerültek a dolgozó tömegek millióitól — szinte hozzájárultak a hírhedt »elefántcsonttorony« felépítéséhez.

A »Knjizevne Novine« azt az igazságot bizonyítja, hogy az író és művész eleven része az egésznek; hivatott kritikus a — ahogy minden más dolgozó — a társadalmi és politikai jelenségeknek és az irodalmi, vagy művészeti tevékenység nem jelent valami elvont, a tömegek életétől független alkotómunkát. A polgári társadalomnak ez a jelszava megdőlt ugyan, mégis szükség van egy olyan konkrét irodalmi jelentkezési formára, amely a széles tö-

megek elé viszi mindazt, amit elértek, megtanultak és hirdetnek az irodalom és művészet munkásai. Ezt a feladatot vállalta a »Knjizevne Novine«, a Jugoszláviai Írószövetség hetilapja.

»A jugoszláviai író a népével nőtt fel. — írja a lap szerkesztője, a nálunk is jól ismert Popovics Jovan. — Nagy felelősséggel tartozik népének és oly tekintéllyel bír, amely felelősségével együtt, egyre nő... Ha valóban író, akkor egyben lelki meghatalmazottja népének, amely tőle vár jelzést és távlatot. Fontos a mi népi írónk szava. Népünk hallani akarja, mit mond írója azokról a kérdésekről, amelyek népünket foglalkoztatják. Íróink véleményét hallani akarja népiállamunk, népi szervezeteink, — bírálatát, tanácsát és tevékeny közreműködését követelik a kultúrpolitika minden területén. Ezért a mi igazi népi írónk népünk nevében beszélnek, szavuk messzire hallik, hazánk határain túlra is, — hazánk pedig területénél jóval nagyobb...«

A »Knjizevne Novine« eddig megjelent öt számában legismertebb élő írónk — szerbek, horvátok, szlovének, csera-gorajak, bosnyákok, magyarok — jelentkeztek írásaikkal, tanulmányaikkal, bírálatokkal. *Andrics Ivo, Krleža Miroslav, Bogdanovics Milan, Bevk France, Zogovics Radovan, Gligorics Veljko, Finci Eli, Francisevics Marin, Minderovics Cedomir, Dedijer Sztjevan* és mások mellett, örömmel találkoztunk Sinkó Ervin kitűnő írásával. A »Knjizevne Novine« írógárdája egyet jelent Jugoszlávia írógárdájával, végső fokon: egész népével.

Érdemes nagy vonásokban ismertetni: mivel foglalkoznak a »Knjizevne Novine« írói, a lelkek — jugoszláv — mérnökei. *Andrics Ivo* beszámol az erbeidzsáni utazásáról; *Bogdanovics Milan* *Else Triolet* Jugoszláviáról megjelent könyvét ismerteti, a mélyenjáró kritikus élesen igazságos hangján; *Finci Eli* a múlt évi Nobel-díjas *Andrée Gide*

dal kapcsolatban Bjelinszki szavai-
val megállapítja, hogy világhírhez
lehet jutni: »ésszel és ostobasággal,
nemességgel és aljassággal, bátor-
sággal és gyávassággal«. Bihali Me-
rin a lengyel és jugoszláv művészet
kapcsolatairól ír érdekes tanulmányt;
Dedijer Sztevan a newyorki opera-
éret furesaságairól számol be. Gligo-
rics Velibor a rémhírterjesztés »lé-
lektani« okairól ír, Lalićs Radován
irodalmi nyelvünk problémáiról, Sze-
kulićs Iszidora a fordítók »műhely-
titkairól«. Színházi, film-, művésze-
ti- és sajtótanulmányok, hírek eg-
észítik ki a kötetben szerkesztett he-
tőlapon hasábjait.

Külön kell megemlítenünk a lap
kritikai írásait, amelyek jelentős —
alighanem a legjelentősebb — helyet
foglalják el a »Književne Novine«-
ben. És itt lehetetlen nem hangsú-
lyoznunk a szocialista kritika pótol-
hatatlan szerepét irodalmunk és írói-
nk formálásában, fejlődésében, ki-
alakulásában. A szerb-horvát (és ma-
gyarországi) folyóiratok olvasói már
megállapíthatták, hogy ma egészen
más szerepe van a bíráltnak, mint
volt a polgári társadalomban. A
»Književne Novine« külön jelentősé-
ge éppen abban áll, hogy a fejlő-
dést, a világ fontos eseményeit, az
irodalmi és művészeti alkotásokat a
nevelőszándékú művész-kritikus, a
szocialista dolgozó ösztönzésével
nézi, felnéri és tárgyalja. Csak
ilyen kritikával lehet nevelni íróit,
olvasót — és irodalmat.

A »HID« olvasói és írógárdája,
megfelelő anyanyelvű lapok hiá-
nyában, sokat és felnérhetetlenül
szükségeset tanulhatnak a »Književ-
ne Novine« írásából.

(g. l.)

»HUNGÁRIA IRODALMI LEXIKON«

Ezen a néven új lexikon jelent
meg Budapesten, 1947-ben. A 624 ol-
dalas könyvet Révay József egyete-
mi c. ny. l. rk. tanár és Köhalmi
Béla, a Fővárosi Könyvtár igazga-
tója szerkesztették. A munkatársak
között Fekete Lajos nevével talál-
koztunk. Feltehető, hogy ő volt a
lexikon »jugoszláv szakértője«.

Az 1946 novemberi keletet viselő
előszó szerint az volt a szerkesztők
célja, »hogy az olvasóközönséget
tájékoztassák az írókról és irodai-
mukról, még pedig lehetőleg a mai
napig«. Hogy ez mennyiben sikerült
magyarországi irodalmi viszonylat-
ban, nem tudjuk és nem is mi akar-
juk megállapítani. Hogy ez a cél
jugoszláviai viszonylatban sehogyan
sem sikerült, ezennel megállapíthat-
juk.

Az előszó, bár beszél az adatok
összegyűjtésével kapcsolatos nehé-
ségekről, azt állítja, hogy a lexikon-
nal »nagy mű« jelent meg. Mi in-
kább azt mondanánk, hogy egy felü-
letesen összekapkodott, hibás, hiá-
nyos, talán rosszakarattal, de min-
denesetre rosszhatású »mű« jelent
meg a lexikon megjelenésével. Fel-
lősségünk tudatában állítjuk, hogy
— bár ehhez 1946-ban már megvolt
minden lehetőség — a lexikon jugo-
szláviai vonatkozásban régi, meg-
bízhatatlan, korszerűtlen adatokra
támaszkodik és semmit sem tett új
adatok megszerzéséért, amihez (1946-
ban!) egyetlen levél is elégséges
lett volna. Megállapítjuk, hogy a
lexikon nagy jugoszláv írók egész
sokaságát nem ismeri; megállapít-
juk, hogy újszólván kizárólag a
reakciós, fél- vagy egészen fasiztu
íróinkkal foglalkozik; megállapítjuk,
hogy a jugoszláv irodalom klasszi-
kust sem ismeri jól és végül meg-
állapítjuk, hogy a vajdasági ma-
gyar irodalmat egyáltalában nem
ismeri.

Felesleges itt arra hivatkoznunk,
hogy az új Jugoszlávia Magyaror-